

4. КУДА ИДЕ ЉУДСКИ РАД?

Вријеме у којем живимо је вријеме промјена. Промјене су толико интензивне да се укупно људско знање удвостручи сваке 2 – 3 године. Информације које “New York Times” објави за недељу дана, просјечан човјек у 16. вијеку није могао да скупи за читав живот.

На брзину промјена посебно утичу информационе и комуникационе технологије, као и отварање националних граница за кретање новца, роба и људи. Свијет постаје глобално село. То заоштрава конкуренцију у привреди, па су организације принуђене да стално траже нове могућности јефтиније и квалитетније производње и прилагођавају укусу изборљивих потрошача.

Свијет рада у таквом окружењу обиљежава:

- Економија без граница – глобализација
- Флексибилна (прилагодљива) организација
- Самооптимизација и самоконтрола
- Предузетништво на сваком радном мјесту
- Аутоматизација, информатизација, сеоба индустрије у земље трећег свијета
- Интензиван развој услуга (здравство, образовање, финансије, култура, забава...)

Шта то значи за вашу професионалну будућност?

То првенствено значи да више нема једног посла и једног занимања за читав живот. Биће вам потребна способност и сремност да стално учите и прилагођавате се промјенама. Прво је битно да стекнете опште образовање и шира знања, која вам омогућавају надоградњу специјалних знања и вјештина. Професионално усмјеравање у савременом свијету

није више оријентисано на уску специјализацију у занимањима, него на стручне области и дјелатности. Како будете мијењали послове, тако ћете стално допуњавати своја знања и развијати нове способности. Зато је важно да препознате дјелатност која је у складу са вашим способностима и интересовањима, а онда у тој дјелатности да се развијате и усмјеравате.

Економија без граница и глобализација захтијева интензивну комуникацију и повезивање људи који послују са различитих крајева свијета. Ако је свијет глобално село, треба да се оспособимо да живимо, радимо и комуницирамо у том глобалном селу. Себе треба да видимо у свијету рада као грађанин свијета, а не своје улице, села или града у којем живимо. Мрежа (Network) данас представља чаробну ријеч као знак опстанка појединаца, организација и народа. Повезивање и сарадња је данас основа сваког успјеха.

За то нам требају добре информатичке и комуникационе вјештине, као и знања страних језика, првенствено енглеског.

Основа информатичког знања и знање енглеског језика представљају данас основу писмености и способности комуницирања у свијету бизниса. Све мање занимања може да се обавља без компјутера. Компјутери су преузели и убрзали велики дио административних и рачунарских послова, па се администрација у класичном смислу полако губи. Умјесто администрације тражи се способност препознавања и задовољавања потреба грађана у свим областима живота. Све већи број фирми послује изван граница своје земље. Зато је

нужно знање страних језика, познавање културе и обичаја других земаља, разумијевање различитости и толеранција.

Флексибилност организација значи способност да се понуда производа и услуга брзо мијења и прилагођава укусу потрошача. То захтијева стално креирање нових производа и услуга, иновирање и побољшавање постојећих и комбиновање тако да се стварају нове могућности. **Од запослених се тражи све више креативности, оригиналности и идеја.** У свијету рада све више има мјеста за оне који имају смисла да стварају и реализују нове идеје, креирају, дизајнирају и буду оригинални у свакој области и дјелатности. То је шанса за креативце, дизајнере, конструкторе, иноваторе и све оне који траже сопствене путеве и другачија рјешења.

Знање ће бити основна полуга пословног и професионалног успјеха. Стара народна изрека “Знање је имање” добиће своју праву снагу у времену које долази. Потреба за знањем и учењем развиће област образовања одраслих. Неће бити довољно формално школско образовање, па ће се развијати читава мрежа образовних организација које ће креирати програме неформалног образовања и повезивати носиоце и кориснике знања. Учићемо током цијелог радног вијека, па и живота. Дипломе ће бити брзо обезвријеђене ако не будемо стално допуњавали своја знања.

У свијету рада ће опстати они који буду изузетни, који су способни да створе нешто ново и који могу брзо да уче и прилагођавају се. **Колико год је важно за коју школу се определијелите, толико је важно да у оном што радите будете бољи од других.** Свијет у којем живимо је свијет жестоке конкуренције и само најбољи опстају. Траже се способни и одговорни, којим не требају шефови да их контролишу и који могу да сами управљају радним процесима.

Сигурно је вријеме да поставимо и питање у којим областима се очекују веће перспективе?

Футуролози, који проучавају будућност, најављују у овом вијеку битно другачију слику свијета рада од оне која је била у времену ваших родитеља.

Развој аутоматизације и компјутеризације у свим областима људског рада условљава смањење физичког и уопште тешког рада. Наш главни посао ће бити управљање “интелигентним” машинама. Пословима ће се управљати на даљину помоћу компјутера. Символ привредне развијености више није фабрички димњак, него компјутер.

Радићемо код куће, на путовању, у хотелима. “Покретна канцеларија” је обиљежје савременог свијета. Као посљедица таквог развоја јавља се вишак времена. Поставља се захјев за осмишљавање кориштења слободног времена. **Општи раст стандарда и вишак слободног времена отварају потребу и простор за развој читавог спектра услуга из области**

културе, умјетности, забаве, спорта... Туризам и даље остаје веома актуелан и шири се не само према егзотичним и необичним крајевима, него и тамо гдје може нешто да се научи, побољша здравље, добро забави...

Очување здравља и продужење човјековог живота постаје све значајније. **То ће отворити велики простор за развој здравствених услуга.** Интензивно ће се развијати фармакологија, њега старијих и изнемоглих, за које породица више нема времена или могућности, као и други облици здравствених услуга. Здравствене услуге ће се усмјеравати према личним услугама и посебним циљним групама.

Због великог броја становника на планети Земљи и развоја индустрија које користе природне ресурсе, природа и њено очување постају брига не само друштва, него и привреде и на том подручју се развијају многе активности. То ће утицати на развој дјелатности које се базирају на очувању и кориштењу природних ресурса, као што су питка вода, здрава храна, чисти ваздух... **Пољопривреда, планински, бањски и морски туризам, истраживање и експлоатација вода везују се за потребе будућег живота и развоја.** Поред занимања која су везана за производњу здраве хране, јавља се развој занимања везаних за истраживање и контролу квалитета у овој области.

Развој човјека и живота на земљи постаје све више предмет интересовања науке и струке. Траже се нова рјешења и нове комбинације, па развој генетике и микробиологије отвара велики простор за оне који теже врхунским научним достигнућима.

Повећање животног стандарда прати повећана потреба за свим услугама, а посебно услугама везаним за личну хигијену и изглед. **Занимања као што су фризери, масери, козметичари, педикири и сл. биће и даље у врху тражње.**

Динамична привредна размјена у свијету захтијеваће и убудуће висок степен финансијских трансакција. Финансијске услуге ће се и даље интензивно развијати у међународним размјерама. **Банкарство и берзанско пословање, финансијски инжињеринг и други облици финансијских услуга** усмјерених према посебним корисницима биће све актуелнији и у тој области ће се развијати многа нова занимања.

Предузетништво и предузимљивост је важно обиљежје савременог свијета рада. Предузетништво је покретач привредног развоја и мотор сваког бизниса. Оно производи пословне идеје и користи шансе. **Мали бизнис је велика шанса за све оне који имају предузетнички инстинкт и идеје.** Послови везани за управљање бизнисом као што су менаџмент, маркетинг, финансијки менаџмент, односи с јавношћу и сл. и даље ће бити цијењени и тражени.

Коначно, сва кретања у свијету рада упућују нас на то да ће се убудуће тражити:

- Флексибилност и спремност на стално учење
- Генералисти умјесто специјалиста
- Креативне способности
- Индивидуална одговорност и тимска способност
- Предузетништво и предузимљивост
- Комуникационе вјештине
- Информатичка писменост
- Знање страних језика.

4.1. Савремени правци каријере

Каријера је професионални пут неког појединца од уласка у свијет рада до пензионисања. Можда је прије одлуке о избору занимања важно нешто знати и о савременим путевима каријере.

У свијету промјена и динамике каријера није више као некад континуирани професионални ток у којем непредујете у хијерархији предузећа или читав радни вијек радите један посао. Путеве каријере у савременом свијету карактеришу прекиди, скокови, промјене. Само наше способности и наша знања могу да нас одрже у таквој динамици.

Правац своје каријере трасирамо већ приликом одлуке о упису у неку школу. Што раније одредите свој професионални циљ, веће су шансе да га и остварите. Одређивање професионалног циља у данашње вријеме не може да обухвати конкретан посао и конкретно занимање, као ни позицију на којој желите да се нађете за одређено вријеме.

Питања која себи постављате треба да буду довољно конкретна да каналишу ваше активности и довољно општа да вам остављају простор за промјене и прилагођавање условима окружења.